

EL PAPER DE LES EMOCIONS EN LA REVITALITZACIÓ D'UNA LLENGUA

Vicent Andrés Estellés al poema *Prediccions i conformitats*, recitat de forma inigualable per Ovidi Montllor, personifica la nostra llengua en un moribund a qui altres ja han ficat dins un taüt. El quasi mort sembla resignat “De dalt a baix em creuarà la mort/ de dalt a baix m’engolirà la nit/ de dalt a baix em tancaran un vespre”. Però el mort s’hi resisteix: “començà a plorar, es posà cabut”. Ni les prediccions ni els càlculs demogràfics ni la impaciència dels enterradors poden soterrar una llengua que s’entossudeix a SER. L’amor a la llengua és un factor insubstituïble en la seua reivindicació, especialment quan el context sociopolític hi juga en contra. En aquestes circumstàncies, l’amor es pot tornar rebel i tossut. Però les emocions intenses d’aquesta tossuda voluntat de viure no naixen d’un simple caprici romàntic. La llengua dels valencians, lluny de ser un sistema de signes moribund i prescindible representa l’element més potent del nostre projecte de pervivència cultural.

En aquestes jornades de sociolingüística s’han analitzat agents i emocions que han actuat i encara actuen com a elements necessaris per facilitar la substitució lingüística o bé o per revitalitzar la integritat cultural.

Vicent Flor i Francese Viadel reflexionaven sobre les diferents respostes emocionals de la societat valenciana davant d’un mateix objecte: el fet lingüístic. Els éssers humans, racionals però també emocionals, responem, deia Flor, de tres formes davant un mateix estímul: amb la implicació, amb la indiferència i amb l’odi. **Aquests tipus de reaccions no estan definits pel perfil del grup lingüístic, sinó que responen a la mateixa complexitat de la diversitat humana.** Hi ha així, valencians que responen amb odi i parlants d’altres llengües que responen amb implicació i solidaritat. O viceversa. En la defensa d’una llengua s’han de buscar totes les estratègies, emocionals i pragmàtiques, per fer possible un canvi.

Francese Viadel feia l’anàlisi des d’un vessant ideològic. La llengua en cap cas es redueix a una dualitat unívoca significant-significat. Cada llengua esdevé una corretja de transmissió del grup al qual representa. Cada llengua té un espai social atorgat, un estatus. I cada estatus demana unes normes, escrites o no, d’ús. **Qualsevol vulneració de l’estatus és sempre revolucionària**, deia Viadel. En el

moment en què un grup polític assumeix la defensa d'un canvi d'estatus genera bé iniciatives d'adhesió o bé reaccions en contra d'aquestes. Francesc Viadel recordava que el factor ideològic i també el pes del nacionalisme espanyol juga un paper cabdal en les emocions que ens mouen a defensar o no el valencià. Tanmateix, els resultats de la consulta CONTRA la llibertat educativa ens deixen, segons Vicent Flor, una resposta esperançadora, uns indicadors que potser el valencià comence a valorar-se com un patrimoni no sols de l'esquerra política.

Reyes Marzal i Vicenta Tasa feien una anàlisi del marc legal més rellevant que condiciona l'ús i l'estatus del valencià. **La Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià** esdevé, junt a la Constitució espanyola i l'estatut d'autonomia, el marc normatiu de referència en matèria lingüística al País Valencià. La llei d'ús fou fruit d'un moment delicat on la vulnerabilitat del valencià demanava prudència extrema. Malgrat les seues mancances, tímides o prudents, com les ponents les han qualificat, la Llei d'Ús marca les bases per a un desenvolupament polític que pot arribar a ser més o menys potent, segons les polítiques públiques que la desenvolupen i amb el sostre de la Constitució, que, com deia Vicenta Tasa, estableix una oficialitat subalterna per a les llengües diferents del castellà.

Marzal i Tasa també han analitzat la nova llei CONTRA la llibertat educativa. És important, deia Vicenta Tasa, no caure en els paranys lingüístics a què ens porten els marcs mentals de la dreta, ja que aquesta llei no pot proporcionar cap llibertat educativa, ni tan sols pot garantir l'elecció de la llengua vehicular de l'ensenyament. Segons Reyes Marzal, aquesta llei s'ajusta, com un vestit estret, als marcs establerts. Malgrat els paranys demagògics o les declaracions poc encertades del preàmbul, el vestit s'ajusta al cos, per lleig que ens semble. Si Marzal parlava d'un recorregut judicial curt, en referència als recursos interposats, Tasa opinava que la llargària del recorregut judicial dependria del color polític del govern.

Annabel Gràcia, com a lingüista, ha centrat el focus d'interés en les emocions i sentiments dels parlants. Gràcia diu que existeix una càrrega emocional inherent a la llengua i especialment amb la que hom parla. Si aquesta càrrega ja és complexa en una llengua minoritzada, quan els sentiments es refereixen a una varietat fronterera, el problema s'agreuja per la poca representativitat de l'estàndard i per una actitud més negativa i acomplexada a vegades de la llengua. Gràcia ens convida a estimar el nostre

parlar i apel·la a les responsabilitats compartides dels parlants de la perifèria, de la resta de catalanoparlants, de l'acadèmia, dels mitjans i de l'escola.

Pel que fa a l'escola, **Alicia Martí i Robert Durà** han recordat que **l'actitud és un factor que condiciona l'aprenentatge**. Cal, per tant, abordar el tractament de les actituds en el professorat, en l'alumnat i en la metodologia. Una llengua minoritzada requereix un tracte específic. S'han d'incorporar estratègies emocionals positives en l'ensenyament del valencià, treballar l'assertivitat i la seguretat lingüística en contextos de conflicte, fomentar la interacció als espais públics i digitals i connectar el valencià amb les oportunitats professionals. Malgrat els obstacles d'aquesta llei de NO-llibertat, que ha tirat per terra la tasca ingent que venia realitzant el CEFIRE de plurilingüisme, cal continuar ensenyant.

Raquel Casesnoves i Josep Àngel Mas han aprofundit en el paper de l'actitud des del punt de vista sociolingüístic. L'actitud només es pot mesurar a partir del comportament que suposem coherent amb les creences i principis subjectius. Si algú considera que una llengua té valor, es veurà empès a aprendre-la. Al País Valencià, les enquestes mostren una més que preocupant davallada en l'ús del valencià en tots els àmbits. La transmissió intergeneracional registra així mateix una lenta erosió que es correlaciona amb un lleu augment de la transmissió del castellà. L'estudi de Casesnoves i Mas sobre les múltiples variables que influeixen en el descens aboquen dades sorprenents com per exemple que el pes de la ideologia o de les actituds és significativament menor que altres factors com les xarxes socials.

Ferran Suay i Verònica Moreno ens han parlat de la necessitat d'assolir l'assertivitat lingüística que és, sobretot, aconseguir l'hàbit de sentir-nos còmodes parlant valencià. El fet de convergir sistemàticament al castellà és un hàbit letal. Accelera la substitució lingüística perquè fa del valencià un element prescindible en les interaccions. Per mantenir el català cal que sentim la llengua com un benefici personal. La responsabilitat, però, no és únicament dels parlants. És necessària la voluntat personal en primer lloc, però també una acció vertical: lleis efectives, models de dignitat lingüística i un mètode progressiu que ens proporcione eines per canviar d'un model letal a un de sostenible.

Finalment, hem pogut conèixer de prop tres plataformes gegants que treballen per retornar als valencians i al País Valencià la vitalitat lingüística i la llibertat com a

parlants d'una llengua que estimem. **Alexandra Usó, Anna Gascon i Xavier Serra** ens han convidat a conèixer i a formar part d'**Escola Valenciana, d'Acció Cultural del País Valencià i de Plataforma per la Llengua**. Aquestes entitats promouen un enorme ventall d'activitats culturals i d'oci arreu del País Valencià. Cursos, mobilitzacions, concerts, xarrades, activitats infantils, samarretes reivindicatives o accions de defensa de drets lingüístics són només algunes de les seues iniciatives més consolidades. El seu objectiu és defensar amb tots els recursos que tenen al seu abast i una voluntat insubornable el dret de ser i de viure en valencià.

Fora de les sessions de conferències, vam comptar amb el nou i potent grup *Tendur*, d'Alcoi i amb la magnífica exposició sobre Maria Beneito guiada per Carme Manuel. A més, hem tingut, com cada any, la presència i el suport inestimable de Pau Bernabeu, director del Campus d'Alcoi, d'Antoni Francés, alcalde d'Alcoi i de Verònica Cantó, presidenta de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Totes les ponències de les jornades ens han proporcionat **informació i eines** per fer front a la flagrant **situació d'injustícia lingüística** que patim els valencians.

El paper de les emocions és clau en la revitalització d'una llengua. Els enterradors del poema d'Estellés compten amb una legislació condicionada per la condició subalterna del valencià i una inèrcia conformista que possibilita el camí. Els enterradors necessiten un moribund que senta que val poc, que és invisible, inservible i problemàtic. Ens cal saber-ho per fer-hi front. No servirà de res que el coneixement i les eines queden com un apartat teòric. Hem de traduir-les en acció col·lectiva. Des de les Jornades de Sociolingüística d'Alcoi vos convidem a acceptar el repte de recuperar el nostre espai cultural legítim. Vos convidem a trobar les emocions que calguen per eixir del maleït taüt i fer-lo miques.

Moltes gràcies